

Hvordan få unge inn i arbeidslivet?

Sysselesettingsutvalgets ekspertgruppe
Steinar Holden
Økonomisk institutt, UiO og leder av utvalget
Ung velferd
30. november 2020

Sysselesettingsutvalget

Flere i arbeid og færre falle utenfor på varig stønad

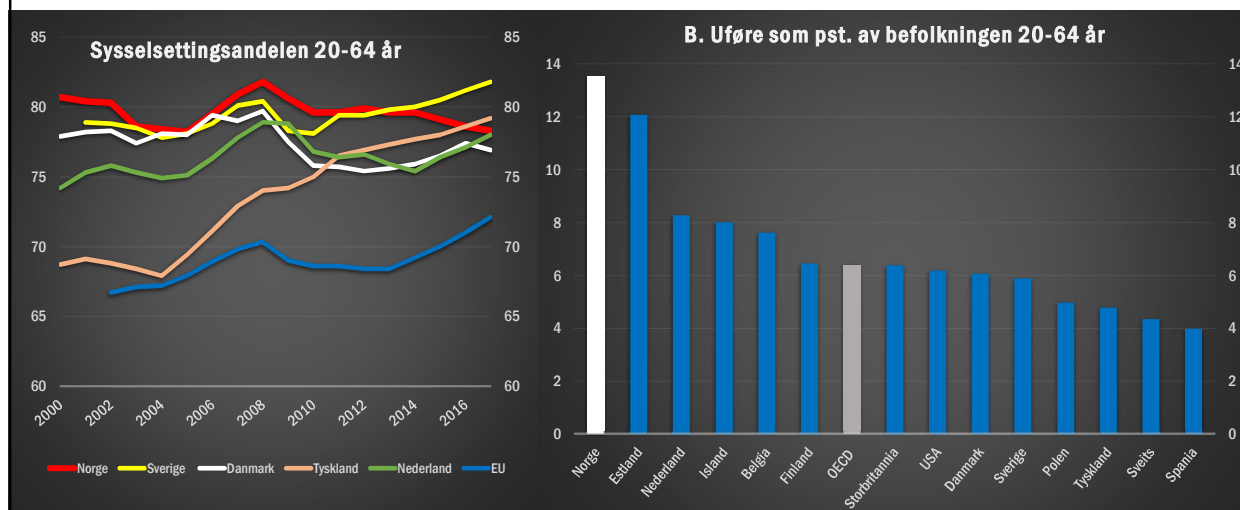
Fase 1: Ekspertgruppen

- Professor Steinar Holden, leder
- Professor Grete Brochmann
- Professor Lars Calmfors
- Fylkesdirektør i NAV Elisabeth Holen
- Seniorforsker Knut Røed
- Forsker Kristine von Simson
- Rapport levert 28. mars 2019
- Hilde Høyenes har erstattet Elisabeth Holen i fase 2.

Fase 2: Partene kommer med

- Hans-Christian Gabrielsen (LO)
- Ragnhild Lied (Unio)
- Erik Kollerud (YS)
- Kari Sollien (Akademikerne)
- Ole Erik Almlid (NHO)
- Tor Arne Gangsø (KS)
- Ivar Homeland Kristensen (Virke)
- Anne-Kari Bratten (Spekter)
- Fase 2 tar utg.pkt i ekspertgruppens forslag og evt. nye forslag
- Frist juni 2020 - forlenget til nyåret 2021

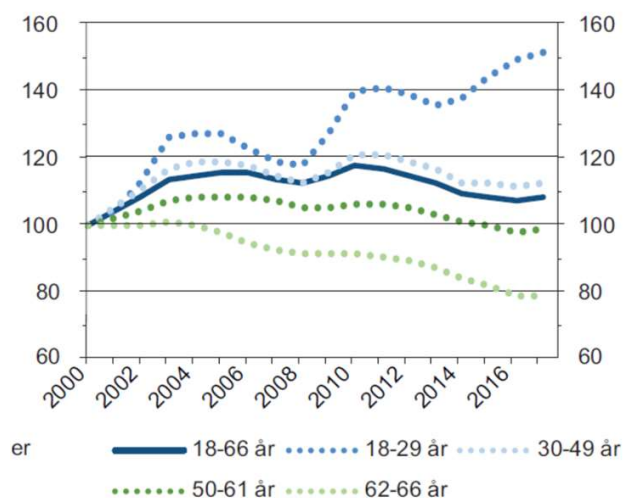
Fall i sysselsetting og mange på helserelaterte ytelser

Flere unge og færre eldre mottar helserel. ytelser

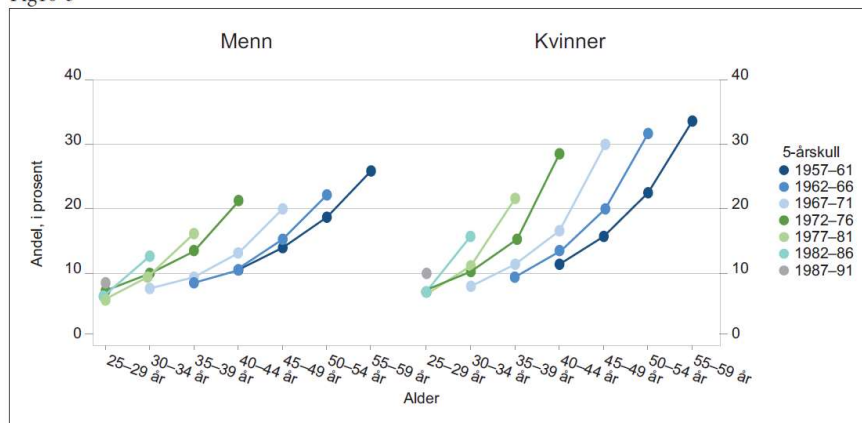
- Sterk økning i antall unge på helserelaterte ytelser
- Unge på AAP har ofte sammensatte problemer; kompetanse og helse
- Økt satsing på kompetanse, oppfølging og aktivisering
- Begrense tilstrømning til helserelaterte ytelser, lavere minsteytelse
- Arbeidsorientert uføretrygd

B. Andel som mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd. Ulike aldersgrupper. Indeks. 2000=100. 2000–2017

Økende mottak av uføretrygd i grupper med grunnskole som høyeste utdanning

Fig10-3

Mottakere av uføretrygd i majoritets-befolkningen* med grunnskoleopplæring som høyeste utdanning.

Etter alder, fødselskohort og kjønn.

(*De som ikke har innvandret, eller innvandret før fylte 12 år)

Kilde: NOU 2018: 13 (Livsoppholdsutvalget)

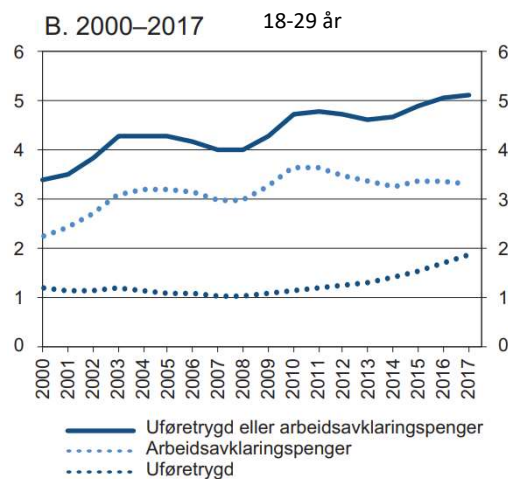
Kompetanse, kvalifisering og oppfølging

- Flere må få kompetanse på minst videregående nivå
 - Læreplasser, lærlinger særskilte behov, grunnleggende ferdigheter, praksisbrev/lærekandidatordning
- Arbeidsrettede tiltak
 - Øke bevilgninger til arbeidsmarkedstiltak og kvalifiseringsprogram
 - Tiltakspenger med lav sats for unge under 18 år
- Tettere oppfølging og aktivitetskrav
 - Mer ressurser til NAV, konkrete aktivitetskrav, mulighet mild reaksjon, forholdsmessig
- Behov for mer kunnskap
 - Mer forskning om arbeidsmarkedstiltak; kost-nytte-analyser; ta kunnskap i bruk

Mer oppfølging og lavere ytelser for unge på AAP

- AAP kan medføre et uheldig fokus på helse og svekke mulighetene for å komme i arbeid
- Unge 18-24 år – trygdemottakere har i gj.snitt betydelig høyere inntekter enn resten av aldersgruppen
- Men oppfølgingen er ofte for dårlig

- Lavere minsteytelse (18–24 år)
 - Fjerne «ung ufør-tillegget» for AAP
 - Bedre oppfølging og tiltak
- Hovedsak gjennomført

Kvalifisering og begrense inngang til AAP

Mer bruk av kvalifiseringsprogrammet

- Vurdere å endre regelverket for kvalifiseringsprogrammet slik at det ikke er subsidiært til statlige ytelser som AAP
- Gjøre endringer i ansvarsforholdet mellom stat og kommune som kan bidra til økt bruk av kvalifiseringsprogrammet; evt forsøk med dette

Begrense tilgangen til AAP for unge med lav tidligere arbeidsinntekt

- Innføring av AAP i 2010 ga økt mulighet til helse-rel. ytelse uten å ha vært i jobb => sterk økning i «ny» gruppe mottakere
- Mottak av helse-relatert ytelse kan svekke mulighet til å komme i jobb
- Venteperiode for AAP for personer under 30 år som ikke kommer fra maksimal sykepengeperiode og som ikke har et beregningsgrunnlag for AAP på minst 1,5 G

Revurdering av uførevedtak for unge

- Eksplisitt vurdering av mulighet for bedring ved vedtak om uføretrygd for unge. Ved mulighet for bedring bør det vedtas revurdering etter et visst antall år
- Utrede hvordan dette kan gjøres på en hensiktsmessig måte som ikke er for ressurskrevende

Uføretrygd

- Arbeid er i mange tilfeller helsebringende ved vanlige årsaker til uføretrygd
- Kun $\frac{1}{4}$ av nye mottakere får gradert uføretrygd
- Av de med gradert uføretrygd uten arbeidsforhold, får kun 20 pst. jobb innen 3 år
- For lite vekt på etterspørselssiden i arbeidsmarkedet

En arbeidsorientert uføretrygd

- Helsejustert lønn, der arbeidsgiver betaler en timelønn som bygger på ordinær lønn, justert for reduksjonen i produktivitet
- Uføretrygd som kompensasjon for redusert timelønn, og evt redusert arbeidstid
 - Ved 50 pst produktivitet per time:
 - 50 pst lønn
 - 50 pst trygd, dvs 33 pst av tidligere lønn => totalt 83 pst av tidl. timelønn
- Også andre tiltak for å bedre jobbmulighetene
- Viktige likheter med den danske flexjob-ordningen
- Gradvis innføring for noen grupper (bl.a. unge født etter 1990 – hele kohorter)
 - Fremskaffe egnede arbeidsplasser i privat og offentlig sektor

Oppsummering

- **Kompetanse og kvalifisering**
 - Grunnleggende ferdigheter, fullføre videreg skole, kompetanse på vg nivå, tiltakspenger med lav sats unge under 18, økt bruk av kvalifiseringsprogrammet
- Mer ressurser til oppfølging, begrense tilgang på ytelser
- Arbeidsorientert uføretrygd – sterkere satsing på unge under 30